

FORCED MIGRATIONS

HISTORY - LITERATURE - MEMORY

International Conference

Wrocław, 21-23 February 2024

Willy Brandt Center for German
and European Studies
University of Wrocław
Strażnicza Street 1-3
51-206 Wrocław

www.migramem.pl

© Fot. domena publiczna

© Joanna Małgorzata Banachowicz

Uniwersytet
Wrocławski

centrum im. willy brandta
willy brandt centrum

Institut für Migrationsforschung
und Interkulturelle Studien

IMIS
Institute for Migration Research
and Intercultural Studies

Research Center
for the History
of Transformations

UNIVERSITÉ
DE LORRAINE | UFR ARTS, LETTRES
ET LANGUES - METZ

Komisja Europejska | Przedstawicielstwo
w Polsce

CONFERENCE PROGRAMME

WEDNESDAY 21.02.2024

14:00–15:00 – Tour of the exhibition "Adapted Things" at the Ethnographic Museum, Traugutta St. 111/113, guided by curators: Marta Derejczyk, Anna Kurpiel, and Katarzyna Maniak* (optional program for interested participants)

More informations: <https://mnwr.pl/rzeczy-przysposobione/>

15.30–16.30 – Registration (Willy Brandt Center, ground floor)

16:30 – Official opening of the conference (room 13)

16:45 – Lecture by **Anna Kurpiel, Katarzyna Maniak**: Migrations to the Western Lands from a More-Than-Human Perspective

17:30– Plenary discussion: Migrations to the Western Lands – Narratives and Practices.

Participants: **Kamilla Biskupska** (UWr), **Wojciech Browarny** (UWr), **Anna Kurpiel** (UWr), **Katarzyna Maniak** (UJ).

Moderation: **Marta Derejczyk** (Ethnographic Museum, National Museum in Wrocław)

Official opening will be available online (in Polish and German):

<https://zoom.us/j/99014762398?pwd=bjRXYXVsR2NqV2FocHN2OWJCTXZSQT09>

Meeting ID: 990 1476 2398, Passcode: 197591

18.30 - GALA DINNER (ROOM 43)

THURSDAY 22.02.2024

8:30 – Registration (Willy Brandt Center, ground floor)

9:00– 12:00 – Workshop: Forced Migrations. Balance of Research, Memory Sites and History School Books. Hybrid panel in Polish and German language (simultaneously interpreted), room 13

online: [https://zoom.us/j/95201660322?](https://zoom.us/j/95201660322?pwd=K3c0cXpDcnpoemRxYy8yOWNjMXQ0Zz09)
[pwd=K3c0cXpDcnpoemRxYy8yOWNjMXQ0Zz09](https://zoom.us/j/95201660322?pwd=K3c0cXpDcnpoemRxYy8yOWNjMXQ0Zz09)
Meeting ID: 952 0166 0322, Passcode: 226042

09.00–10.00 – Migracje przymusowe / Zwangsmigrationen

Stefan Troebst: Od “ucieczki i wypędzenia” przez “czystki etniczne” i “przymusową migrację” do “migracji przemocowej”: niemiecki (językowy) proces wyjaśniania kwestii terminologicznych.

Krzysztof Ruchniewicz: Wyszczęlenie Niemców po 1945 roku. Bilans badań w Polsce

Ondřej Matějka: Wyszczęlenie Niemców z Czechosłowacji. Bilans badań w Republice Czeskiej

Małgorzata Ruchniewicz: Deportacje obywateli polskich do ZSRR w latach 1939–1945. Bilans badań

10.15–11.15 – Miejsca pamięci / Erinnerungsorte

Irina Scherbakowa. Rosyjskie miejsca pamięci. Działalność “Memoriału”

Corinne Defrance / Ulrich Pfeil, 63 niemiecko–francuskie miejsca pamięci. Projekt mapy online dla edukacji pozaszkolnej

Dariusz Węgrzyn, “Tragedia górnośląska”. Trudna pamięć ze skłonnością do mitu

Tania Haiduk, Miejsca pamięci Holokaustu w Mińsku

11.30–12.15 – Podręczniki szkolne / Schulbücher

Luigi Cajani, Migracje przymusowe XX wieku w włoskich podręcznikach historii

Marcin Wiatr, Migracje przymusowe w pracach polsko–niemieckiej komisji podręcznikowej

12.00–12.15 - COFFEE BREAK (ROOM 22)

Panel I (room 13), 12.15–13.45

European Migration: Social, Political and Historiographical Consequences (EN)

Chair: Anna Kurpiel

Sören Brinkmann (University of Wrocław), The Spanish Republican Exile: Between Memory and Reparation

Nicholas Al-Jeloo (Independent Scholar), August 7 from 1924 to 2014: Repeated Histories of Assyrian Expulsion

Abdulmesih BarAbraham (Mor Afrem Foundation), Aftermath of Genocide: Tracing Waves of Assyrian Migration from Turkey

Lidia Zessin-Jurek (Czech Academy of Sciences / MUA CAS / Praga), No Country for Refugees? Historiography of Forced Migration in Poland in the Context of Local Paradigms of Memory

Panel II (room 43), 12.15–13.45

Flucht – Vertreibung – Exil (DE)

Moderation: Joanna Małgorzata Banachowicz

Michael Sobczak (UJ), Flucht und Vertreibung der Galizischen Ruthenen: Die Erinnerung an Zwangsmigrationen an der Ostfront des 1. Weltkriegs im Tagebuch des österreichischen Soldaten Franz Arneitz ([online](#))*

Monika Mańczyk-Krygiel (UWr), Weibliches Erzählen über Flucht- und Exilerfahrungen im Ersten und Zweiten Weltkrieg (Galizien – Wien – Amerika)

Agnieszka Palej (UJ), Identitäten in Bewegung, der Westen, der Osten und der Schriftsteller: Adam Soboczynskis „Traumland“ (2023) – Versuch einer Deutung

Monika Wolting (UWr), Die Hürden der Flucht im Spiegel der deutschen Gegenwartsliteratur ([online](#))*

13.45-14.00 - COFFEE BREAK (ROOM 22)

Panel III (room 13), 14.00–15.30

Ukrainian Migration: Past and Presence (EN)

Chair: Sören Brinkmann

Anna Alekseeva (University of Modern Knowledge, Kyiv), Transformations of personal identity in the situation of forced migration

Liudmyla Pidkuimukha (Justus Liebig University Giessen), “Without you”: the Distancing from the “Russian World” in the Statements of the Ukrainian High-Ranking Officials

Nadiya Kiss (Justus Liebig University Giessen), Language attitudes of the forced migrants from Ukraine in Germany ([online](#))

Iryna Odrekhivska (University College London), Literary Translation and Translingual Writing among Displaced Ukrainians in Post-WWII Europe

Panel IV (room 43), 14.00–15.30

Migracje: przestrzenie (i) pamięci (PL)

Moderacja: Anna Kurpiel

Katarzyna Majbroda (UWr), Czyszczenie przestrzenne na terenach zasobnych w złoża energetyczne. Przypadek przymusowych migracji społeczności Wigancic Żytawskich na Górnych Łużycach

Joanna Sarnecka (UW), Naszyjnik z concertiny – uczestnicy kryzysu humanitarnego na granicy polsko-białoruskiej wobec imperatywu pamięci

Marcin Gorączko, Aleksandra Gorączko (PBS), Architektoniczne świadectwo przymusowych migracji w latach 1939–1945 na obszarach wiejskich wschodniej Wielkopolski.

Tomasz Szyszlak (UWr), Przyznanie Tatarom Krymskim na Ukrainie statusu „ludu tubylczego” jako forma zadośćuczynienia za deportacje okresu stalinowskiego

15.00-16.30 - LUNCH (ROOM 22)

Panel V (room 13), 16.30-18.00

Zagadnienia migracji w filmie niemieckim (PL)

Moderacja: *Andrzej Dębski*

Andrzej Gwóźdź (UŚ Katowice),
Wielokulturowość nakazana, czyli polityczni
emigranci w filmach DEFY

Ewa Fiuk (PAN), Mediatyzacja migracji
(przypadek niemiecki)

Joanna Trajman (UWr), Od gastarbeiterów
do Willkommenskultur: zjawisko migracji
w filmie niemieckim. Analiza wybranych
przykładów

Andrzej Dębski (UWr), Trzy spojrzenia
na polskich migrantów w kinie niemieckim:
„Wszędzie dobrze, gdzie nas nie ma” (1989),
„Sąsiadki” (2004), „Żyrafa” (2019).

Panel VI (room 43), 16.30-18.00

Wielokulturowość wczoraj i dziś. Droga do integracji (PL)

Moderacja: *Agnieszka Palej*

Mateusz Świetlicki (UWr), Pamięć
następnego pokolenia o relacjach polsko-
ukraińskich w kanadyjskiej prozie historycznej
dla dzieci i młodzieży

Agnieszka Kodzis-Sofińska (UWr), Poetyka
migracji według Władimira Kaminera

Artur Robert Białachowski (UWr),
Zapomniane światy i chór dialektów.
Wysiedleńcy i przesiedleńcy w powojennym
Salzburgu w twórczości Karla-Markusa Gaußa

Justyna Radłowska (UWr), „Do kogo należy
niemczyzna?” Pisarze z tłem (i)migracyjnym
i ich stosunek do języka niemieckiego.

18.00-18.15 - COFFEE BREAK (ROOM 22)

FILM SCREENING: “GIRAFFE”

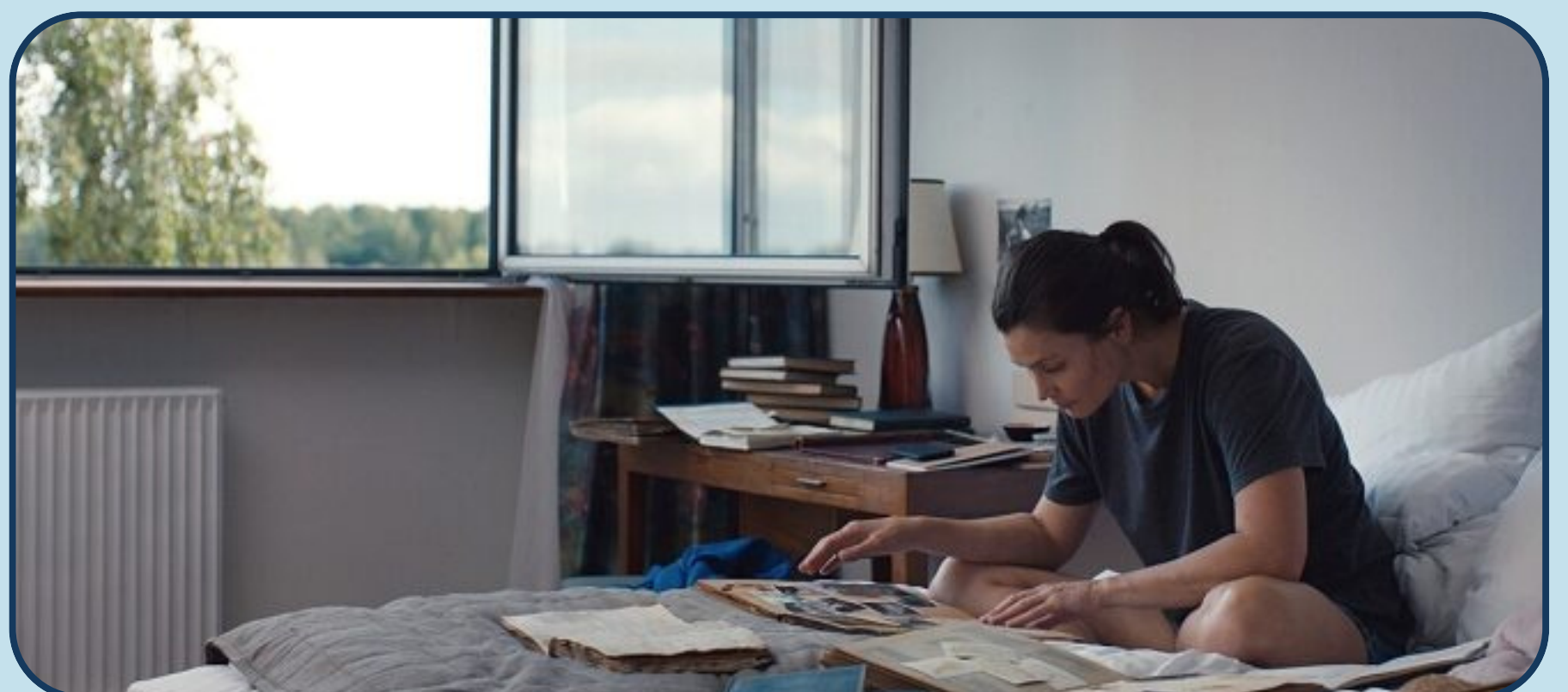
In connection with the construction of a tunnel connecting Denmark and Germany, a young ethnologist from Berlin – Dara – travels to her hometown on the Danish island of Lolland. She wants to document how the large-scale project will change the lives of the locals. Among them are Birte and Leif, who have to leave their home, inherited from generation to generation. Agnes' life is reflected in her diaries, memorabilia and on the walls of the house that will be demolished. Parallel to this is the story of the young Pole Lucek and his Polish colleagues who work on the construction site.

“**Giraffe**” (2019), 88 min
by **Anna Sofie Hartmann**

starring:

Lisa Loven Kongsli
Jakub Gierszał

Film in original language version
with Polish subtitles

FRIDAY 23.02.2024

Panel VII (room 13), 09.00–10.30

Przymusowe migracje w relacjach i wspomnieniach (PL)

Moderacja: Anna Kurpiel

Małgorzata Ruchniewicz (UWr), Na peryferiach radzieckiego świata. Obraz Związku Radzieckiego i jego obywateli w relacjach polskich zesłańców lat drugiej wojny światowej.

Wojciech Marciniak (UŁ), Trudne powitania z Ojczyzną. Pierwsze dni Sybiraków po repatriacji w 1946 r. w relacjach i wspomnieniach

Adam Żaliński (UJ), Trauma wysiedlonych w relacjach Sybiraków – główne motywy, możliwe ujęcia, perspektywy dalszych badań

Tomasz Kalniuk (UMK), „Wskutek działań wojennych ewakuowany”. Wspomnienia polskich sierot wojennych z pobytu w Indiach

Panel VIII (room 43), 09.00–10.30

Herkunft und Gedächtnis (DE)

Moderation: Monika Mańczyk-Krygiel

Anna Warakomska (UW), „Wie viel braucht es, um die eigene Herkunft zu verstehen?” Eine vietnamesisch-deutsche Geschichte als Versuch der Vergangenheitsbewältigung ([online](#))*

Rafał Biskup (UWr), „Ich bin hier fremd und fremd möchte ich auch bleiben...” Hans Lipinsky-Gottesdorf und die Zwangsmigration der Nachkriegszeit

Johannes Köck (TU Dresden), (Erinnerungs-)Orte des Vergessens und der Vergessenen, von Vergessen von und Erinnern an „Zwangsmigration“ – Potentiale und (Un-)Möglichkeiten von Vergessen und Erinnern im DaF/DaZ-Unterricht

Paweł Moskała (UJ), Deutscholympiade als Gedächtnisträger: Zum mündlichen Auswahlverfahren des Wettbewerbs

10.30-11.00 - COFFEE BREAK (ROOM 22)

Panel IX (room 13), 11.00–12.30

Relacje integracyjne i tożsamość migrantów (PL)

Moderacja: Anna Kurpiel

Bożena Józefów-Czerwińska (Akademia Finansów i Biznesu Vistula), Dynamiczna zmienność relacji społecznych od „swojskości” po „obcość” na tle konsekwencji mechanizmu równania w dół

Adrian Madej (UWr), Strategie integracji migrantów w Niemczech – czyli jak upada mit Willkommenskultur(y)

Michael Abdalla (UAM), Zachowanie tożsamości asyryjskich migrantów w Tbilisi w czasach ZSRR

Mirosław Rucki (Uniwersytet Radomski im. K. Pułaskiego), Strategie integracji asyryjskich migrantów w Tbilisi przed i po rewolucji bolszewickiej

Lucjan Buchalik, Muzeum Miejskie w Żorach, Lud refugialny w obliczu etnocydu. Przykład Kurumbów z Burkiny Faso (Afryka Zachodnia)

Panel X (room 43), 11.00–12.30

Migracje bliskie i dalekie (PL)

Moderacja: Joanna Małgorzata Banachowicz

Filip A. Jakubowski (UAM), Obraz migracji w arabskiej prozie współczesnej na przestrzeni dekad – zderzenie kulturowe, akceptacja oraz normalizacja. Na przykładzie powieści at-Tajjiba Saliha, Jahji Haqqiego oraz Leili Aboulela i Dalii Azim

Justyna Braszka (UŁ), „Afrykańska Hiroszima” – obóz dla uchodźców Hutu jako pokłosie ludobójstwa rwandyjskiego oraz uniwersalność genocydu w powieści Kain und Abel in Afrika Hansa Chritopha Bucha

Łukasz Woiński (UJ), Zestanie do Podziemia – żydowski los Antala Szerba

Kamil Kusiak (UWr), Pamięć wielokierunkowa w „Dorze Bruder” Patricka Modiano

12.30-13.00 - COFFEE BREAK (ROOM 22)

Panel XI (room 13), 13.00-14.30

Migracje: historia, mikrohistoria, pamięć (PL)

Moderacja: Dariusz Wojtaszyn

Magdalena Górniak-Bardzik (Muzeum Wsi Opolskiej w Opolu), „Wielka historia pisana jest milionami doświadczeń zwyczajnych ludzi, które składają się na jakże niezwykłą, jakże lepiej rozumianą całość. ”Rodem z Kresów. Historie osobiste. Pamięć i upamiętnienie przesiedleń Polaków z Kresów Wschodnich II RP w projektach Muzeum Wsi Opolskiej

Mateusz Adamczyk (UWr), **Kacper Rosner-Leszczyński** (UWr, SGH), Migracje jako czynnik zmieniający komemoracyjny krajobraz Śląska Opolskiego po 1945 r.

Dariusz Węgrzyn (Śląskie Centrum Wolności i Solidarności w Katowicach), Uzupełniający się obraz. Pamięć Górnoślązaków i Sasów z Siedmiogrodu z pobytu w latach 1945-1949 w sowieckich łagrach

Mateusz Kubicki (IPN Oddział w Gdańsku / UG), Niemiecka akcja wysiedleńcza na wsi rejencji gdańskiej w latach II wojny światowej. Przyczynek do badań

Panel XII (room 43), 13.00-14.30

Między światami (PL)

Moderacja: Łukasz Woiński

Małgorzata Kolankowska (UWr), Migracje jako wyzwanie dla *slow journalism*

Dorota Kołodziejczyk (UWr), Polscy uchodźcy powojenni w Wielkiej Brytanii a Windrush Generation w perspektywie porównawczej

Edward Białek (UWr), Problematyka wypędzenia i migracji w prozie i poezji Moniki Taubitz

Joanna Małgorzata Banachowicz (UWr), Obywatele Międzyświata: Saša Stanišić i Radek Knapp

*link do paneli online w sekcji "Literatura":

<https://teams.microsoft.com/l/meetup-join/19%3aiChiWw9v17KIJmJlx1A1dOQldjk7rGbpgrZGUKu-WOE1%40thread.tacv2/1708128995401?context=%7b%22Tid%22%3a%222b71bef9-3b13-4432-b5f4-1f5ac2278d0c%22%2c%22Oid%22%3a%22961510b8-c5d8-4cef-a149-5327eef5121f%22%7d>

14.30-15.00 - CLOSING OF THE CONFERENCE (ROOM 13)

15.00-16.00 - LUNCH (ROOM 22)

ORGANISING COMMITTEE

Dr. Joanna Małgorzata Banachowicz, CSNE UWr

Dr. Anna Kurpiel, CSNE UWr

Prof. Dr. Krzysztof Ruchniewicz, CSNE UWr

PARTNERS

Prof. Dr. Edward Białek, Instytut Filologii Germańskiej
Uniwersytetu Wrocławskiego

Prof. Luigi Cajani, Università di Roma

Dr habil. Andrzej Dębski, CSNE UWr

Prof. Corine Defrance, Sorbonne-Idrice, Paris

Prof. Ondřej Matějka, Institut for the Study
of Totalitarian Regimes, Praga

Prof. Ulrich Pfeil, UFR Arts, Lettres et Langues,
Université de Lorraine, Metz

Prof. Irina Scherbakowa, „Memorial”, Moscow

Prof. Stefan Troebst, GWZO, Uni Leipzig

Dr. Marcin Wiatr, Georg-Eckert-Institut /
Leibniz-Institut für Bildungsmedien Braunschweig

Honorary Patronage of the Representation
of the European Commission in Poland

www.migramem.pl

The conference was organised with financial support from the Ministry of Science and Higher Education (“Excellent Science Programme”, grant no. DNK/SP/548069/2022)